

Це обумовлено тим, що в амбітній доктрині збалансованого стабільного розвитку «Україна 2030», яка розроблена провідними науковими інституціями нашої держави, визначено деталізований перелік основних шести гальмівних факторів, які сприяють корупційним ризикам. Тому вважаємо, що усунення цих корупційних складових створить передумови для подолання корупції і забезпечення економічного стрибка України до нових вершин цивілізаційного розвитку.

Білоус Роман Вікторович,

начальник Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України, кандидат юридичних наук;

Василинчук Віктор Іванович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ПРОТИДІІ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Корупція і надалі залишається одним із ключових викликів, які стають на заваді розвитку України. Її всепроникаючий характер створює загрози для системи влади в країні, а також для її економічного та соціального добробуту.

Корупція створює підґрунтя для злочинності, зокрема організованої, розвиває та посилює її, іноді нівелюючи колосальну роботу правоохоронних органів з викриття окремих злочинів та послаблюючи правоохоронну діяльність загалом.

Корупція пристосовується до різних умов та мінливих обставин. Вона може розвиватися у відповідь на зміни у правилах, законодавстві та навіть технологіях [1].

Так, результати опитування, проведеного у 2020 році, показали, що населення держави вважає корупцію другою за значущістю суспільною проблемою після військових дій у Донецькій і Луганській областях [2].

Зазначені виклики та значний запит суспільства на подолання корупції та злочинності в цілому потребують від правоохоронної системи адекватної відповіді, зокрема щодо підвищення ефективності управління силами та засобами, запровадження нових підходів у протидії злочинності та філософії правоохоронної діяльності загалом.

Одним із основних чинників, що свідчить про ефективність здійснення протидії корупційним правопорушенням органами Національної поліції, є рівень системи накопичення, концентрації та використання різної інтегрованої оперативно-розшукової інформації [3].

У рамках наданих повноважень правоохоронні органи здобувають достатній масив інформації про корупційні правопорушення. Тому надважливим завданням є застосування інструментів, які б надали

можливість опрацьовувати велику кількість наявних даних. Одним із таких інструментів є кримінальний аналіз, завданням якого є здійснення інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної діяльності, у тому числі в рамках кримінальних проваджень та у відповідності до вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативно-розшукових справ, [4] щодо подій, фактів, осіб, об'єктів, організованих груп та злочинних організацій, їх зв'язків та інших відомостей, що сприятиме протидії кримінальній корупції.

В процесі кримінального аналізу особливе місце відводиться впровадженню в діяльність поліції моделі поліцейської діяльності, керованої розвідувальною аналітикою (Intelligence-ledpolicing) та її системний розвиток у Національній поліції України, яка є наріжний камінь в сучасній поліцейській діяльності. Вона зміщує акцент роботи уповноважених оперативних підрозділів від реагування на корупційні правопорушення до дій на випередження та запобігання, забезпечуючи, щоб ті, хто веде боротьбу з корупційними правопорушеннями, були на крок попереду осіб, які їх готують чи вчиняють.

Як свідчить аналіз практики, уповноважені оперативні підрозділи отримують інформацію в різній формі, але сама по собі така інформація не несе жодної користі. Її потрібно порівняти, проаналізувати та розповсюдити. Аналіз та інтерпретація цієї інформації дозволяє направляти ресурси туди, де вони найбільш потрібні [5].

Підрозділи кримінального аналізу Національної поліції, маючи законний доступ до багатьох інформаційних ресурсів, а також володіючи навичками розвідувальної аналітики та роботи з сучасними аналітичними інструментами, суттєво полегшили роботу уповноваженим оперативним працівникам, які протидіють корупційним правопорушенням.

Аналітична розробка щодо корупційних правопорушень для кримінальних аналітиків може розпочинатись як від осіб, що підозрюються у вчиненні кримінальних корупційних правопорушень та подій, так і від фігурантів інших кримінальних проваджень (загальнокримінальних, пов'язаних з наркотиками, торгівлею людьми, економічних) в процесі аналізу інформації, щодо яких встановлюються корупційні зв'язки фігурантів, у тому числі неочевидні, які без застосування спеціальних аналітичних знань ймовірно залишилися б невідомими.

З огляду на практику сьогодення аналітики вирішують наступні завдання:

1. Збір, аналіз та узагальнення інформації щодо особи (події, об'єкту).

2. Встановлення, аналіз та інтерпретація зв'язків особи, складання схем, з метою встановлення зв'язків фігурантів, зокрема корупційних.

3. Встановлення, аналіз та інтерпретація взаємозв'язків між особою, подією, об'єктом тощо.

4. Проведення аналізу транзакцій (фінансових, поштових, телефонії, автотрафіку, інформації щодо перетину кордону тощо).

5. Встановлення (аналіз) маршрутів пересування особи або об'єкта на підставі масивів відеоданих, телефонії тощо.

У ході таких досліджень аналітик, використовуючи доступні інформаційні ресурси органів державної влади, відомчі ресурси, ресурси мережі Інтернет та інші наявні відомості, збирає інформацію щодо об'єкту дослідження, оцінює, узагальнює та систематизує її, здійснює аналіз та надає узагальнений результат замовнику.

Слід зазначити, що результативність аналітичної роботи у рамках конкретних кримінальних проваджень або оперативно-розшукових справ нерідко залежить від ефективної взаємодії з підрозділами кримінальної поліції, метою якої зокрема є краще розуміння потреб кожної служби, визначення спільних пріоритетів та напрацювання дієвих алгоритмів співпраці, а також забезпечення поінформованості та обізнаності підрозділів, які виконують конкретні аналітичні завдання про зміни, що відбуваються у рамках оперативного супроводження досудових розслідувань або оперативно-розшукової діяльності, та отримання додаткової інформації для корегування та доповнення аналітичного процесу.

В процесі вивчення практики правоохоронних органів зроблено висновок, що на сьогодні роль кримінального аналізу у протидії корупційним правопорушенням вже важко переоцінити. Кримінальні аналітики продемонстрували, що здатні відшукати найприхованіші закономірності в діяльності кримінальних елементів, віднайти їх зв'язки в ситуаціях неочевидності, у тому числі корупційні, ідентифікувати фігурантів за дрібними уривками вхідної інформації, проаналізувати масиви інформації з різних джерел комплексно, створюючи суттєву додаткову значимість інформації для цілей розслідування, віднайти активи та встановити сфери інтересів (як бізнесових так і особистих), підтвердити або спростувати робочі версії, встановити додаткові кваліфікуючі ознаки вчиненого злочину, створити масштабні проекти візуалізації наявної та здобутої інформації, що є безцінним для розуміння стану розслідування, виявлення інформаційних та доказових прогалин та планування подальших негласних слідчих (розшукових) дій або оперативно-розшукових заходів, віднайти неочевидні спільні ознаки у вчинених злочинах певного виду, а також розробити тактичні і стратегічні заходи щодо протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. URL: <https://www.transparency.org>.
2. URL: <https://euaci.eu/ua/news/prezentaciya-doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020>.
3. Про національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://portal.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/opinion/intelligence-led-policing-the-cutting-edge-of-modern-law-enforcement/>

Бригінець Олександр Олексійович,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова, доктор
юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ШВЕЦІЇ ЯК СПОСОБУ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Уявлення про побудову ефективної правової держави пов'язані з подоланням корупційних явищ в органах державної влади й управління. Зазвичай основи корупції базуються на неякісному законодавстві, опираються на недоліки фінансової системи держави і поширюються через відсутність ефективного контролю за діяльністю посадових осіб, органів державної та місцевої влади. Боротьба з корупцією є першочерговим завданням чинної влади в державі, адже корупція може унеможливити проведення будь-яких позитивних перетворень у нашій державі, багато з яких починаються саме зараз.

Усі президенти України неодноразово називали корупцію проблемою номер один для українського суспільства. Усі прагнули її подолати, але не змогли. Досить часто і ВРУ приймала закони України, які були направлені на боротьбу з корупцією. Але значних практичних кроків щодо вирішення цього важливого питання досі зроблено не було, як і не було досягнуто бажаних результатів.

Корупція залишається широко розповсюдженим явищем в Україні і є перешкодою для її демократичного та економічного розвитку. За даними міжнародної організації Transparency International [1], станом початок 2020 року Україна належить до ряду держав з найбільшим поширенням корупційних діянь. Високий показник негативного сприйняття корупції громадянами пояснюється відсутністю дієвих реформ у сфері протидії корупції. Корупція у свідомості громадян за останні роки стала абстрактним терміном, який існує сам по собі. Усі про неї говорять і борються з нею, але з перемінним успіхом. Багато хто використовує боротьбу з корупцією у політичних цілях. Але переважній більшості громадян досить важко уявити, про що конкретно йдеться, бо сам термін «корупція» включає в себе безліч різних проявів слабкості людської природи.